

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

LVIII. De civili Conservatione.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

& efficax, quò animus ad virtutem efformetur, & in statu collocetur perfectioni proximo. Hoc autem est, ut *sines vita actionumq; diligamus, & nobis ipsis proponamus, rectos, & virtuti congruos: qui tamen tales sint, ut eos assequendi nobis aliquatenus superet facultas.* Si enim hæc duo supponantur: ut & *sines Actionum sint honesti, & boni; & decrezum animi de iis assequendis, & obtinendis, fixum sit & constans;* sequetur, ut continuo veritas & efformet se animus, una opera in virtutes omnes. Atque hæc certè, illa est operatio, quæ *Natura ipsius opus referat: cum reliquæ, quæ diximus, videantur esse solummodo sicut Opera manus.* Quemadmodum enim *Statuarius,* quando simulachrum aliquod sculpsit aut incidit, illius solummodo partis figuram effingit, circa quam manus occupata est, non autem cæterarum (veluti si faciem efformet, corpus reliquum rude permanet & informe saxum, donec ad illud quodque pervenerit): è contra verò *Natura,* quando florem molitur, aut animal, rudimenta partium omnium simul parit & producit: Eodem modo, quando virtutes habitu acquiruntur, dum temperantiæ incumbimus, ad fortitudinem, aut reliquas, parùm proficimus: quando autem *rectis & honestis finibus nos dedicaverimus penitus, & devoverimus, quæcunque fuerit virtus, quam animo nostro commendaverint & imperaverint fines illi, reperiemus nos jam dudum imbutos & prædispositos habilitate & propensione nonnullâ, ad eam assequendam & exprimendam.* Atqui hic possit esse status ille animi, qui egregiè ab Aristotele describitur: & ab eo, non *Virtutis,* sed *Divinitatis* cuiusdam caractere insignitur. Ipsa ejus verba hæc sunt: *Immanitati autem consentaneum est opponere eam, quæ supra humanitatem est, Heroicam sive Divinam virtutem.* Et paulò post: *Nam ut ferè, neque vitium, neque virtus est, sic neque Dei. Sed hic quidem status, altius quiddam virtute est: ille aliud quiddam à vitio.* Plinius certè Secundus, ex licentia magniloquentiæ Ethnicæ, Trajani virtutem, divinæ, non tanquam imitamentum, sed tanquam exemplar, proponit, cum ait: *Opus non esse Hominiibus alias ad Deos preces fundere, quam ut benignos aquæ & propitios se Dominos mortalibus præstarent, ac Trajanus præstiterit.* Verùm hæc profanam Ethnicorum jactantiam sapiunt, qui umbras quasdam corpore majores prensabant: Ut Religio vera, & sancta Fides Christiana, rem ipsam petit; imprimendo animis hominum charitatem, quæ appositissimè *Vinculum perfectionis* appellatur, quia virtutes omnes simul colligat, & revincit. Sanè elegantissimè dictum est à Menandro, de *amore sensuali,* qui *divinum* illum perperam imitatur: *Amor, melior Sophista levo, ad humanam vitam.* Quibus innuit, morum decus meliùs ab amore efformari, quàm à Sophista & præceptore inepto, quem *levo* appellat. Si quidem universis suis operosis regulis & præceptionibus hominum tam dextrè & expeditè effingere nequeat, ut se ipsum & in pretio habeat, & se bellè in omnibus componat, quàm amor facit. Sic procul dubio, si animus cuiuspiam, fervore *Charitatis* vera, incendatur, ad majorem perfectionem evehetur, quàm per universam *Ethnicam doctrinam:* quæ *Sophista* profectò habet rationem, si cum altera illa conferatur. Quin etiam, sicut Xenophon

rectè observavit: *Cæteros affectus, licet animum atollant, eum tamen distorquere & discomponere, per ecstases, & excessus suos: Amorem verò solum, eum simul & dilatare, & componere:* Sic omnes aliæ humanæ, quas admiramur, dotes, dum naturam in majus exaltant, excessui interim sunt obnoxie: Sola autem *Charitas* non admittit excessum. Angeli, dum ad potentiam, Divinæ parem, aspirarent, prævaricati sunt, & ceciderunt: *Ascendam, & ero similis Altissimo.* Homo dum ad scientiam, Divinæ parem, aspiraret, prævaricatus est, & lapsus: *Eritis sicut Diis, scientes bonum & malum.* Verùm ad similitudinem, Divinæ bonitatis, aut charitatis, aspirando, nec Angelus, nec homo, unquam in periculum venit, aut veniet. Imò ad hanc ipsam *imitationem* etiam invitatur: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sicut filii patris vestri qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos; & pluit super justos & injustos.* Quin & in ipso Archetypo naturæ Divinæ, verba sic collocat religio Ethnicæ (*Optimus, Maximus:*) Scriptura autem sacra pronunciat: *Misericordia ejus super omnia opera ejus.*

LVIII.

DE CIVILI CONVERSATIONE.

Conversatio certè affectata esse non debet, at multò minùs neglecta: cum prudentia in ejus moderamine, & decus quoddam morum in se ipsa præ se ferat; & ad negotia, tam publica, quàm privata, commode administranda, plurimum juvet. Etenim sicut Actio Oratori tanti habetur, (licet sit externum quiddam) ut etiam illis alteris partibus, quæ graviore & interiores videntur, anteponatur: Eodem ferè modo, in Viro Civili *Conversatio,* ejusque regimen (ut cunque in exterioribus occupetur (si non summum, at certè eximum locum invenit. Quale enim pondus habet, *Vultus* ipse ejusque compositio? Rectè Poëta:

Nec vultu destrue verbarum

Poterit enim quis *vim orationis vultu* labefactare, & planè prodere. Quin & *Facta,* non minùs quàm *Verba, vultu* pariter destrui possint, si Ciceroni credamus: qui cum fratri affabilitatem commendaret erga Provinciales, non in hoc eam potissimum sitam dixit, ut aditus præberet ad se faciles, nisi etiam *vultu* ipso comiter accedentes exciperet: *Nil inter est, habere ostium apertum, vultum clausum.* Videmus quoque, Atticum, sub primùm Ciceronis cum Cæsare congressum, bello adhuc fervente, diligenter & serio Ciceronem per epistolam monuisse de *Vultu & Gestu* ad dignitatem & gravitatem componendis. Quòd si tantum possit *Oris & Vultus* solius moderatio, quantò magis *Sermo familiaris,* & aliæ, quæ ad *Conversationem* pertinent? Atque sanè Summa & Compendium decori, & elegantie morum, in hoc ferè sita sunt; ut quasi quæ lance, & propriam dignitatem, & aliorum, metiamur & tueamur. Quod etiam non malè expressit Titus Livius, (licet alii rei intentus,) eo personæ caractere: *Ne (inquit) aut arrogans videar, aut obnoxius: quorum alterum est aliene libertatis oblitus, alterum, sua.* Ex contraria verò parte, si *Vrbaniitati,* & elegantie morum externæ impensius studeamus, transeunt illæ in affectationem quandam deformem, & adulterinam:

Quid enim deformius, quam scenam in vitam transferre? Quin etiam, licet in excessum illum vitiosum minimè prolabantur; temporis tamen nimium in huiusmodi leviculis absumitur, animusque ad curam ipsarum, magis quam oportet, deprimitur. Ideòque sicut in Academiis adolescentes literarum studiosi, aut sodalium congressibus plus fati indulgentes, moneri soleant à Præceptoribus: *Amicos esse fures temporis*: Sic certè assidua ista, in *Conversacionis* decorum, animi intentio, magnum gravioribus meditationibus furtum facit. Deinde, qui primas adeò in *Vrbanitate* obtinent, & ad hanc rem unam quasi nati videntur, hoc ferè habent, ut sibi ipsis in illa sola complacent, & ad virtutes solidiores, & celsiores, vix unquam aspirant: Quando è contra, qui sibi in hac parte defectus sunt consciis, decus ex bona existimatione quaerunt: Ubi enim adest bona existimatio, omnia ferè decent; ubi verò illa deficit, tum demum, à commoditate morum, atque *Vrbanitate*, subsidium petendum est.

Porrò, ad res gerendas, vix gravius aut frequentius reperias impedimentum, quam huiusce decori externi curiosam nimis observationem; atque illud alterum, quod huic ipsi inservit; nimirum, anxiam temporis atque opportunitatum electionem. Egregiè enim Salomon: *Qui respicit ad ventos, non seminat: Qui respicit ad nubes, non metit*: Creanda siquidem nobis est opportunitas, sæpius quam operienda. Ut verbo dicamus, *Urbana* ista morum *compositio*, veluti vestis animi est: Proinde vestis commoditates referre debet. Primum enim, talis esse debet, ut sit in usu communi: Rursus, ut non sit nimis delicata aut sumptuosa: Deinde, ita conficienda, ut si qua sit in animo virtus, eam exhibeat maximè conspicuam: Si qua deformitas, eandem suppleat; & occultet: Postremò, & super omnia, ne sit nimis arcta, atque ista animum angustet, ut ejusdem motus in rebus gerendis cohibeat & impediatur.

Vide Tract. de Augm. Scient.

F I N I S.

FRAN.